

תת"ע 12477/11/18 - מדינת ישראל נגד י.ק

בית משפט השלום לתעבורה בירושלים

תת"ע 18-11-12477 מדינת ישראל נ' קי
בפני כבוד השופט, סגן הנשיא נайл מהנה

בעניין: מדינת ישראל
ע"י ב"כ עו"ד יוסף זכות

המאשימה

נגד

י.ק.

ע"י ב"כ עו"ד חנה דוד /או שני פוגודה

הנאשם

הכרעת דין

ענינה של החלטה זו בשאלת האם הנאשם שוטב מدانציה לא היה אחראי למשעו בעת ביצוע העבירה, והאם הוא אינו כשיר לעמוד לדין.

השתלשות העניינים

1. נגד הנאשם הוגש כתב אישום המיחס לו עבירה של נהיגה כאשר רישון הנהיגה שלו פקע וחלפו למעלה משנתים מיום פקיעת תוקפו, בגיןו לסעיף 10(א) לפקודת התעבורה, וכן עבירה של נהיגה ברכב כאשר רישון הרכב פקע למעלה משנה בנגוד לסעיף 2 לפקודת התעבורה.
2. על פי הטענה העובדתית ביום 18.07.2001 בשעה 01:30 נתפס הנאשם נהג ברכב וזאת כאשר רישון הנהיגתו שלו פקע ביום 15.11.06 וכאשר תוקף רישון הרכב שלו פקע ביום 24.04.17.
3. במועד שנקבע לדין בקשה ב"כ הנאשם להפנות את הנאשם לפסיציאטר המחויז לצורך קבלת חוות דעת בשאלת האם הנאשם כשיר לעמוד לדין והאם הוא אחראי על מעשיו. לפיכך, הוריתי לפסיציאטר המחויז על הגשת חוות דעת, אשר תבחן את אחוריותו של הנאשם למשעו בעת ביצוע העבירות המוחוסות לו בכתב האישום, וכן את שאלת כשירותו לעמוד לדין.
4. ביום 19.07.2016 הוגשה חוות דעת הפסיכיאטר המחויז, לפיו הנאשם נבדק בדיקה פסיכיאטרית ע"י ד"ר עמרם גפני, ונקבע כי הוא **לא לך במחלת נפש, מבין הליכי משפט וכשיר לעמוד לדין**.
5. נוכחות מסקנות חוות הדעת הפסיכיאטר המחויז, בקשה ב"כ הנאשם לדוחות את הדיון על מנת להגיש

עמוד 1

חוות דעת נירולוגית מטעם ההגנה שתבחן את עניין הזיכרון של הנאשם.

6. במועד הדיון שנקבע ליום 19.11.13, מסרה ב"כ הנאשם כי הנאשם מודה בעובדות כתוב האישום אך בקשה שלא להרשיע את הנאשם אלא רק לקבוע שהוא ביצע את העבירות המוחוסות לו בכתב האישום. עוד בקשה ב"כ הנאשם לטען בשלב מאוחר יותר, לאחר השלם חוות דעת נירולוגית, שה הנאשם לא היה אחראי למשעו במועד ביצוע העבירות וכי הוא אינו כשיר לעמוד לדין, שכן לטעنته הנאשם היה חסר יכולת שיפוט והבנה בשל>Status מתקדם ממנו סובל.
7. בדיון שהתקיים בפניי ביום 19.12.15 הגישה הסניגוריה חוות דעת של רופא מומחה בתחום הנירולוגיה, פרופ' אבנעם רכס, לפיה הנאשם סובל משטין מתקדם עם מאפיינים פרונטליים בולטים, ולפיכך הוא אינו כשיר לעמוד לדין ולא אחראי למשעו במועד ביצוע העבירה.
- נוכח מסקנות חוות הדעת הנירולוגית שנוגדות את מסקנות חוות דעת הפסיכיאטר המוחזוי, הוריתי על העברת חוות הדעת הנירולוגית מטעם ההגנה לפסיכיאטר המוחזוי על מנת לבדוק האם מסקנותיו בעניינו של הנאשם השתנו בעקבות אותה חוות דעת נירולוגית.
8. ביום 20.01.15 התקבלה חוות דעת הפסיכיאטר המוחזוי לפיה: הבקשה הוועברה לד"ר רינה קופר, מנהלת מעיך בריאות הנפש בкопת חולים כללית מחוז ירושלים, אשר יחד עם ד"ר מיצניך סיימו את הדברים הבאים:
- "תרשומות הבודק כי הוא מבין שהוא נוהג ללא רשות וכי הדבר אינו חוקי, הוא מבין את המעשה ואת הפטול במעשה. לעניין סתירה כביכול בין הערכתו של ד"ר גפני שכותבת את חוות הדעת לבין הערכתו של פרופ' רכס, ד"ר גפני לא יכול להסביר בהערכתה אחרת ממה שהעריך".
- כלומר, חוות הדעת של הפסיכיאטר המוחזוי לא השתנתה לאור מסקנות חוות הדעת הנירולוגית שהוצגה בפניהם מטעם ההגנה.
9. בדיון שהתקיים בפניי ביום 20.01.23, הסכימו הצדדים, נוכח שתי חוות הדעת הנוגדות, לקבוע את התיק להוכחות בשאלת הנסיבות ולזמן את המומחים לדין.
- ב"כ המאשימה ציין כי בשם לב לשובה לאישום, ולאור העובדה שאין מחלוקת לעניין העובדות, המאשימה תגיש את כל חומר הראיות שבידיה במועד שנקבע להוכחות ללא צורך בחקירת עורכו.
10. בדיון ההוכחות שהתקיים בפניי ביום 20.06.02 העיד מטעם המאשימה ד"ר עמרם גפני המומחה מטעם הפסיכיאטר המוחזוי ומטעם הנאשם העיד פרופ' אבנעם רכס, ושניהם נחקרו על חוות דעתם.
11. בדיון שנקבע להמשך ההוכחות ליום 20.06.16 לצורך שמיית עדותו של הנאשם בקשה ההגנה להודיע כי הנאשם בוחר שלא להעיד וזאת מאחר ולטעنته הוא אינו זוכר את האירוע, אף כי הוא מודה בעובדות. עוד הוסיף הסניגורית כי נותר כעת לאחר שמיית סיכומי הצדדים לקבוע האם הנאשם כשיר לעמוד לדין. אולם הוא לוקח את הסיכון שהימנעותו מהයיד עשויה לשמש כראיה נגדו. לטעنته, הנאשם הינו פסול דין וכן לא אחראי למשעו, ובשים לב לכך הוא נמנע מהයיד.

.12. בטרם דיון לגופו של עניין אביה להלן את עיקרי חווות הדעת:

חוות הדעת מטעם הפסיכיאטר המחויזי

.13. הנאשם נבדק על ידי ד"ר גפני, מומחה לפסיכיאטריה מטעם הפסיכיאטר המחויזי ובחוות דעתו מיום 16.07.19 נקבע כי הנאשם **לא לכה במחלה נפש בעת ביצוע המעשה המוחוס לו, מבין את משמעות העבירה המוחוסת לו בכתב האישום, מבין היליכי משפט ומסוגל לעמוד לדין.**

ד"ר גפני ציין בחוות דעתו כי הנאשם, אלמן יליד 1947 (בן 73 בעת הבדיקה), אב לשני ילדים וסב ל- 3 נכדים, כלל הנראה, לא היה מוכר עד כה למערכת הפסיכיאטרית. עוד ציין ד"ר גפני כי הנאשם מסר ביחס לעיברת הניגזה ללא רישון כי מאז שלחיו אותו לבדיקה במכון הרפואי לבתיות בדרכים מטעם משרד הרישוי, הוא הסתבר בתנוחה, התיאש וחזר, אז הוא עזב את העניין וחשב שישכח ממנו.

ד"ר גפני ציין כי בהתאם לבדיקה שנערכה בפנוי, הנאשם מדבר לעניין; מדווח על מצב רוח ירוד אך אינו מתנהל כר; מדווח על שכחה וניכר בהחלט בלבול זמנים ומثان מועדים שונים לאירועים החשובים בחיו.

.14. בחוות דעתו המשלימה מיום 15.01.20, התבקש הפסיכיאטר המחויזי להתייחס לקביעותיו של המומחה לנירולוגיה מטעם ההגנה ובתשובה הוא ציין כי **הרושם של ד"ר גפני שיש לאיש ליקוי קוגניטיבי מסוימים (קרי קושי בהתארגנות הגיעו בזמן ושכחה של פרטיהם כגון שנים). אולם, הוא מבין שהוא נהג ללא רישון וכי הדבר אינו חוקי, הוא מבין את המעשה ואת הפסול במעשה.**

חוות הדעת הנירולוגית מטעם ההגנה

.15. בחוות הדעת מיום 27.10.19 שהוגשה מטעם ההגנה ציין פרופ' אבינעם רכס, את הדברים הבאים:

"על פי ההתראות הקלינית המשותפת שלי ושל הגב' אינה גל עולה כי מר ק' סובל משתือน מתקדם עם מאפיינים פרונטליים בולטים. מדובר במחלת מוחית ניונית, מתקדמת באופייה שאינה ניתנת לריפוי. בנתונים אלו יכולת ההבנה שלו יכולת השיפוט פגועים במידה משמעותית ביותר. הדבר מסביר את התנהלותו הבלתי סבירה מול האIOS בדבר מסר בפועל התלו ועומד נגדו.

לדעתו הנאשם חסר יכולת שיפוט והבנה את הנעשה סביבו זאת בשל השטיען המתקדם ממנו הוא סובל. לדעתו הנאשם אינו מסוגל להבין את הנסיבות שהוטלו עליו בידי המדינה האוסרים עליו לנוהג והוא מסוגל להפנים כי ניגזה בתקופת שלילה עלולה להביא אותו למסר בפועל.

לדעתו קיים ספק סביר האם הנאשם היה אחראי למשינו במועד בה ביצע אותם.

לדעתו קיים ספק סביר האם הנאשם היה כשיר לעמוד לדין".

דין והכרעה

.16. טענת הנאשם מתמקדת בשתי נקודות זמן: האחת, בשלב ביצוע העבירה הוא לא היה אחראי למשינו (כלומר, היעדר אחירות פלילתית) והשנייה, בשלב המשפט הוא אינו כשיר לעמוד לדין (אי כשרות לעמוד לדין).

17. יש להבחין בין טענת אי שפויות, כסיג מהותי לאחריות פלילית בעת ביצוע העבירה, לבין טענה של אי כשירות לעמוד לדין, שענינה בכשירותו הדינונית של הנאשם בעת העמדתו לדין. כבר אומר כי "תכן מצב שבו הנאשם יימצא אחראי בפלילים אולם, לא יהיה מסוגל לעמוד לדין".

18. הנאשם שיקבע כי היה בלתי שפוי בעת ביצוע המעשה יזכה (ראו: רע"פ 13/2675 **מדינת ישראל נ' וחתון** (פורסם בנובו, 05.07.15)); ואילו מי שנמצא לא כשיר לעמוד לדין יפסקו ההליכים נגדו. מדובר בעניין דיני וסעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי מורה על הפסקת ההליכים כך שלא מדובר בסוף פסקוק וניתן לחדש את ההליך הפלילי בהתאם להוראת סעיף 21א לחוק טיפול בחולי נפש.

אי כשירות לעמוד לדין

19. המסגרת הנורמטיבית לדין בבקשת קבואה קבועה בסעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי, אשר מעניק סמכות לבית המשפט להורות על הפסקת הליכים נגד מי שאינו כשיר לעמוד לדין בקבועו כדלקמן:-

"**קבע בית המשפט, לפי סעיף 6(א) לחוק לטיפול בחולי נפש, תשט"ו-1955, או לפי סעיף 19ב(1) לחוק הסעד (טיפול באנשים עם מוגבלות שכלית-התפתחותית), תשכ"ט-1969, שנאשם אינו מסוגל לעמוד בדיין, יפסיק את ההליכים נגדו.**".

20. כבר נקבע כי על מנת שנאשם יוכל לגדרו של סעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי צריכים להתקיים שני תנאים מצטברים: האחד, כי הנאשם אינו מסוגל לעמוד לדין; והשני, כי חוסר יכולתו של הנאשם לעמוד לדין מוקשו בהיותו חוליה נפש (לפי סעיף 15(א) לחוק טיפול בחולי נפש, התשנ"א - 1991, להלן: ("**חוק טיפול בחולי נפש**") או עקב ליקוי בכושרו השכל (לפי סעיף 19ב(1) לחוק הסעד)).

21. רק לאחר שבית המשפט בוחן אם הנאשם שלפניו מסוגל לעמוד לדין פונה הוא לבחינת התנאי השני, דהיינו לברור האם הגורם להיעדר מסוגל לעמוד לדין מוקשו במחלה נפש או בליקוי שכל או שמא מדובר בליקוי אחר (ראו לעניינו זה: רע"פ 3230/05 **גולדה נ' מדינת ישראל** (פורסם בנובו, 22.01.07) (להלן: "**ענין גולדה**"); רע"פ 2111/93 **אברהם נ' מדינת ישראל**, פ"ד מה(5) 133 (להלן: "**ענין אברהם**"); מ"ח 06/2008 **רינגגורט נ' מדינת ישראל** (פורסם בנובו, 17.09.07)).

22. סעיף 6(א) לחוק טיפול בחולי נפש, תשט"ו - 1955, הוחלף בסעיף 15(א) לחוק טיפול בחולי נפש, התשנ"א - 1991 הקובע כי:

"**ה לעמוד נאשם דין פלילי ובית המשפט סבור, אם על פי ראיות שהובאו לפני מטעם אחד מב בעלי דין ואם על פי ראיות שהובאו לפני ביזמתו הוא, כי הנאשם אינו מסוגל לעמוד בדיין מחמת היותו חוליה, רשאי בית המשפט לצotta שהנאשם יאושפץ בבית חולים או יקבל טיפול רפואי...".**

מלאכה זו לקבוע מסגולות לעמוד לדין נותרה בידי בית המשפט והוא אשר קובע בסופו של דבר אם אדם מסוגל לעמוד לדין (י' בזק, משפט ופסיכיאטריה - אחריותו המשפטית של הלקוי בנפשו, הוצאה נבו (2006), עמוד 5).

כאן המקום לציין כי החוק לא קבע הגדרה מדעית למונח "חוליה נפש". ולענין הגדרת מונח זה נאמר בעניין גולדה הנ"ל כי "מתן הגדרה מדעית למונח "מחלת נפש" הינו ממשימה קשה, ולמעשה כמעט בלתי אפשרית. גם מדע הפסיכיאטריה עצמה מתנסה לתת הגדרות" (פרשת אברהם, בעמ' 142). אפשר כי זו

היתה גם הסיבה לכך שבנסחו את חוק טיפול בחולי נפש, לא קבע המחוקק הגדרה מדעית למונח "מחלת נפש" (ראו סעיף 1 לחוק זה). כך או אחרת, ההחלטה קבעה, כי מובנו המשפטי של המונח "מחלת נפש" המצדיק להפסיק את ההליכים המשפטיים נגדו נאשם, מתייחס למי שסובל מפגיעה קשה ביכולתו השיפוט ובתפישת המציאות, ובשל כך התנהגותו סוטה באופן חמור מן הנורמה. אין אנו מסתפקים בהפרעה נפשית בדרجة כלשהי" (פסקה 10 לפקוד הדין).

.23. אולם, לעיתים קיימת חפיפה בין שני התנאים (מסוגיות לעמוד דין וחוסר יכולת לעמוד דין), ובחנים זרים עשויים לשמש בערבותיה לצורך בחינתם. אולם מדובר בשני תנאים שכלי אחד מהם עומד בפני עצמו והתקיימותו של אחד מהם אינה מחייבת בהכרח את התקיימותו של الآخر. יתכן בהחלט מצב שבו הנאשם יוגדר כחולה נפש ולמרות זאת יקבע כי הוא מסוגל לעמוד דין, כאשר שיתכן מצב שבו הנאשם לא יהיה מסוגל לעמוד דין אולם מצבו הנפשי לא הגיע לכלול מחלת נפש ובשל כך לא יוכל עליו סעיף 15(א) לחוק טיפול בחולי נפש.

.24. בכלל, בית המשפט בוחן את מכלול הראיות שלפניו ורק אז מגיע למסקנה הסופית בדבר התקיימותם של כל אחד מן התנאים. בית המשפט רשאי להסתמך גם, ובעיקר, על חוות דעת פסיכיאטרית אשר מוגשת על ידי הפסיכיאטר שבודק את הנאשם לצורך העניין (ראו: עניין אבנרי הנ"ל). על בית המשפט לבחון את מכלול הראיות שהונהח לפתחו, ואת הממצאים העובדתיים שהוכחו, כולל מעשיו של הנאשם והתנהגותו ולא רק את חוות הדעת הרפואיות של התביעה ושל ההגנה (ע"פ 647/85 **בוריס קיסר נ' מדינת ישראל**, פ"ד מא(1) 347).

.25. לצורך בוחנת עניינו של הנאשם שבעפניו יש לישם את ההלכה הקבועה ולבוחן אם הוא נכנס לגדרו של סעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי באופן המצדיק הפסקת ההליכים נגדו בשל חוסר יכולתו לעמוד דין.

התנאי הראשון - מסוגיות לעמוד דין

.26. השאלה אינה מה מקור השיבוש הגורם לכך שה הנאשם אינו מסוגל לעמוד דין כמובן, הפוגע בכשירותו, אלא האם הסימפטומים של אותו שיבוש מובילים למסקנה בדבר היעדר כשרות (ע"פ 7761/95 **abbo חמאד נ' מדינת ישראל**, פ"ד נא(3) 245).

.27. מבחן המסוגיות לעמוד דין הוא אותו המבחן, המשמש גם לגבי הנאשם חולה נפש וגם לגבי הנאשם הלוקה בכושרו השכללי.

.28. על כך נקבע בפסקה לא אחת כי לאור הוראת סעיף 170(א) לחוק סדר הדין הפלילי ולאחר המבחן המשפטי הדומה החל בשיטות משפט זרות, אכן ראוי לעשות שימוש באותו המבחנים הנוהגים בעניין בוחנת כשרותם הדיונית של נאים הלוקהים בנפשם אף ביחס לנאים הלוקים בשכלם (ע"פ 7924/07 **פלוני נ' מדינת ישראל** (פורסם ב公报, 05.05.08)).

.29. המבחנים שנקבעו בפסקה על מנת לקבוע אם הנאשם מסוגל לעמוד דין הם כדלקמן: -

א. אם הנאשם מסוגל לתקשר עם עורק דינו באופן בסיסי, למסור לו את גרטתו וליפות את כוחו לפעול בשם (ראו: ע"פ 237/67 **חולה נ' היועץ המשפטי לממשלה**, פ"ד כב(1) 182; ע"פ

76/506 מינהל המדינה ישראל נ' צולוק נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד כב(1) 423; ע"פ 392 ابو נ' אלקנובייז, פ"ד לא(1) 748;

ב. האם הנאשם מבין את ההליך המשפטי באופן בסיסי, ככלומר - מודע להימצאותו באולם בית המשפט, מזהה את בעלי התפקידים השונים, מבין את תפקידם ומבין את האישומים כנגדו. בהקשר זה נדרשת הבנה בסיסית בלבד של עצם מהותו של ההליך המשפטי ובעלי התפקידים בו ושל האישומים בהם מואשם הנאשם. לא נדרשת רמת אינטלקגנציה כזו שתאפשר לו לנחל את הגנתו באופן עצמאי או להבין את פרטי פרטיו של ההליך. שכן גם אדם בריא, שאינו משפטן יכול ויתקשה בהבנת ההליך ויצטרך להסתיע בעורך דין.

נקבע בהלכה הפסוקה כי **"יתכוño בהחלטת מקרים של נאים שמנת המשכל שלהם איננה גבוהה במיוחד והם יתקשו להבין את ההלכים המשפטיים המתנהלים נגדם. אין זו סיבה לפטור אותם עצם קיום ההלכים נגדם. תוצאה כזו אינה משרתת מטרה ראייה והוא פגע גם באמון הציבור במערכת המשפטית, אם עבריין ישלחו לחופשי רק משום שתובנותם מוגבלת והם מתקשימים ואולי אפילו אינם מסוגלים להבין את ההלכים נגדם"** (ראו: עניין אבנרי הנ"ל; וגם: עניין גולה הנ"ל).

ג. האם הנאשם מבין את העדויות באופן בסיסי, ומסוגל לזהות האם הן משרותו או פעולות כנגדו, קרי - האם האדם הנמצא על גבי דוכן העדים מסייע לו להוכיח את חפותו או דוקא מסיע בהרשעתו. ודוק - גם כאן דרושה הבנה בסיסית בלבד, ומילא לא נדרשת בקיאות בעדויות ובתוכן פרטיים.

30. הנטול להוכיח חוסר מסגולות של הנאשם לעמוד לדין רובץ על הנאשם. ככלומר, רואים את הטענה כ"טענת הגנה", והנאשם הוא הנושא בנטול הוכחתה (ראו: י.קדמי, על סדר הדין בפלילים, חלק שני כרך ב', מהדורה מעודכנת, תשס"ט-2009).

(ראו גם: צא (י-מ) 34425-05-17 מדינת ישראל נ' פלוני (פורסם בנבו, 17.04.18) (להלן: "עניין פלוני"); תפ"ח (י-מ) 657/09 מדינת ישראל נ' טיטל (פורסם בנבו, 11.12.07); תפ"ח (י-מ) 18062-03-12 מדינת ישראל נ' ארנסון (פורסם בנבו, 15.09.20)).

31. מכאן, השאלה היא מהי מידת ההוכחה הדרישה מהטעון לחסור מסגולות לעמוד לדין. הדעות לעניין זה שונות בפסקיקה. יש הטוענים כי מידת ההוכחה הנדרשת על הטוען לאי כשירות לעמוד לדין היא על פיมาตรฐาน הסתברות ויש הטוענים כי היא על פי אמת מידה של הספק הסביר.

32. מקובלת עלי פסקית בית המשפט לפיה על הטוען להיעדר כשירות דעתית לעמוד במידת ההוכחה על פיมาตรฐาน הסתברות ולא על פי אמת מידה של ספק סביר. "...לא די בהעלאת חשש שהוא הנאשם מסוגל לעמוד לדין, אלא נדרש קביעה פוזטיבית שכך הוא הדבר" (ראו: עניין פלוני הנ"ל).

מן הכלל אל הפרט:

33. כבר עתה אצין כי ישום העקרונות שלעיל, מוביל אותו למסקנה חד משמעות כי הנאשם לא עומד באף אחד מהתנאים המצביעים, לא כל שכן בשילובים יחדיו. אין בראיות שהוגשו מטעם הנאשם כדי להוכיח את הCPF על פיมาตรฐาน הסתברות, כפי שנדרש, כדי להוכיח כי הוא אכן מסוגל לעמוד לדין.

.34. במקורה דנן, הנאשם בחר שלא להעיד ולכן בית המשפט לא יכול היה להתרשם ממנו באופן ישיר ובבלתי אמצעי. בנסיבות אלה, המסקנה בדבר מסוגלותו לעמוד לדין הינה בהתאם לחווות דעת המומחים בלבד. בעניין זה יש לבחון התייחסות המומחים בנוגע להעדר מסוגלוותו של הנאשם לעמוד לדין ובכלל זה התייחסותם לחוסר יכולתו לעקוב אחריו ההליכים באורח מושכל; העדר מסוגלוותו להבין את האשמה והראיות; וכן חוסר יכולתו ליפוט את כוחו של עורך דין ולסייע לו בהגנתו.

.35. הנאשם מבקש להוכיח העדר מסוגלוות בהתבסס על חוות דעת המומחה מטעמו בתחום הנירולוגיה. יחד עם זאת, מומחה זה לאחר שהגיע למסקנה כי הנאשם "סובל משטיין מתקדם עם מאפיינים פרונטליים בולטים", לא ביצע את החובה המוטלת עליו, ולא בבחן את ההשפעה הספציפית שיש באבחנה זו על פי המבחנים שנקבעו בפסיכיה לצורכי קביעה אם הנאשם מסוגל לעמוד לדין. אביא להלן עיקר הדברים שהביאו אותו למסקנה שאין לקבל את מסקנות חוות הדעת;nir neurological.

.36. המומחה קבע בחוות דעתו כי לדעתו "קיים ספק סביר" האם הנאשם הינו כשיר לעמוד לדין. לטענתו, ד"ז בכר כדי לקבוע כי הנאשם אינו כשיר לעמוד לדין. אין יכול לקבל מסקנה זו שכן, מעבר לעובדה כי לא ד"ז בהעלאת ספק בדבר כשירותו של הנאשם לעמוד לדין, על ההגנה לעמוד בנintel שלamazon הסתברות ולהוכיח כי הנאשם אינו כשיר לעמוד לדין באופן פוזיטיבי. המומחה לא בדק את הנאשם בתחום זה והגיע למסקנות מרחיקות לכת שלא בדיקת המבחנים לגבי מסוגלוות הנאשם לעמוד לדין.

.37. לדברי המומחה כל אדם סובל מדמנציה אינו כשיר לעמוד לדין. המומחה כלל לא בבחן את יכולתו של הנאשם בנקודה זו והסתפק בקבעה כי הנאשם סובל מדמנציה, ומشك אין כשיר לעמוד לדין.

ש. לפי המסקנה שלך כל אדם שדמנטי שנבחן במוחה לא אחראי למשעו.

ת. בWOODAI.

(עמ' 22, ש' 33; עמ' 23, ש' 1).

ובהמשך: "אדם דמנטי לא אחראי למשעו" (עמ' 23, ש' 5).

.38. עוד התברר מחקירותו הנגדית של המומחה כי הקביעה בדבר התנהלותו הבלתי סבירה של הנאשם מבוססת על דברים שנמסרו לו על ידי באת כוח של הנאשם בכתב שנשלח אליו ולא מהתרשםו האישית שלו מה הנאשם.

.39. המומחה קבע כאמור, בין היתר, כי "מדובר במחלת מוחית ניונית, מתקדמת באופיה שאינה ניתנת לריפוי. בנסיבות אלו יכולת הבינה שלו ויכולת השיפוט פגועים במידה משמעותית ביותר. הדבר מסביר את התנהלותו הבלתי סבירה מול האIOS בדבר מסר בפועל התלי ועומד נגדו. לדעתי הנאשם חסר יכולת שיפוט והבנה את הנעשה סביבו זאת בשל השטיין המתקדם ממנו הוא סובל. לדעתי הנאשם אינו מסוגל להבין את הנסיבות שהוטלו עליו בידי המדינה האוסרים עליו לנוהג ואין מסוגל להפניהם כי נהגה בתקופת שלילה עלולה להביא אותו למסר בפועל".

כלומר המומחה ביסס את מסקنته על "התנהלותו הבלתי סבירה" אשר מעולם לא נבדקה על ידו.

40. המומחה ברוב הGINOTOU אישר בבית המשפט כי הוא התבפס על המכתב (נ/3) שקיבל מבאת כוח הנאשם בדבר התנהגותו של הנאשם, לפיה הנאשם "לא מודיע למאשר מה שקרה אליו, לא מתמצה מבחינת זמן ומקום, ולא מתייחס למאシリים שמרחפים מעל ראשו, ולא זכר את הנסיבות שקבעו עימה" (עמ' 21, ש' 12-14). לשיטתו של המומחה נתונים אלו עמדו נגד עיניו בדבר התנהגותו המוזרה של הנאשם (עמ' 21, ש' 18-21). המומחה ציין כי ד"ר בהתרשומות הסינגורית מהנאשם כדי שהוא יבחן את המקור הרפואי שיכל להעיד על כך **"היא העבירה לי את השאלה זו. אני בודק את המזרזיות בכלים המוצעים שלי"** (עמ' 21-22).

המומחה ציין ברוב הGINOTOU כי הוא לא נכח בשיחה של הנאשם עם באט כוכו, לא ידוע לו מה נאמר באותה שיחה ואם הנאשם ענה לעו"ד באופן רצינלי ואם התנהגותו הייתה נכונה או לא. המומחה ציין כי אם התנהגותו של הנאשם הייתה "בסדר" לא הייתה עורכת הדין כתובת לו שהဏגוות מוזרה (עמ' 28, ש' 8-10).

41. בנוסף, המומחה כלל לא התעניין במה הנאשם מואשם **"לא ראייתי את כתב האישום"** (עמ' 22, ש' 9-10).

כאשר נשאל המומחה לגבי הבנתו של הנאשם את האשמה וההליכים המתנהלים נגדו השיב תחילת כי הוא **"מניח שכן"** (עמ' 23, ש' 32-33) אולם לא יכול היה לאשר והשיב כי הוא **"לא זכר"** האם שאל את הנאשם שאלות בסיסיות הנוגעות להליך המשפטי המתנהל נגדו על מנת לבחון את הבנתו של הנאשם בעניין זה, כגון מי העו"ד שמייצג אותו ובמה הוא מואשם (עמ' 25, ש' 19-22).

בהמשך נשאל המומחה כי אם היה דבר חריג בתנהגוות הנאשם האם הוא מציין זאת בחווות הדעת והוא השיב:

"אדם יכול להגיד לי מבין או לא. לשקר אותו או לא. אבל הוא נשלח לבחינה בכלים מנוטקים מרעיש חיצוני ו יצא דמנטי. ביום"ש יחליט אם זה פוטר אותו מהתהליך המשפטי" (עמ' 25, ש' 29-31).

"מה שנאמר על ידי הנאשם לא רלבנטי...., עו"ד פגשה את הנאשם התוצאה הייתה מכתב אליו, שהוא לא התנהל בסדר אחריו לא הייתה מפני פניה אליו המזרזות בשפה שלו היפה לדמנציה בשפה שלו. אדם כזה יכול לתפקיד באופן כזה או אחר לא סייעו אבל יש בו שיבוש מהותי בתפקידים הפרונטליים שלו" (עמ' 28, ש' 11-16).

42. אמנים המומחה אישר כי הנאשם יודע שיש אשמה ומשפט (עמ' 24, ש' 4-5) וכי רישוון הנהיגה שלו אינו בתוקף (עמ' 24, ש' 6-7) אולם לאחר מכן כשהתבקש להסביר האם לנאים יש הינה בסיסית לגבי ההליך שמתנהל נגדו השיב **"השאלה כמה הבנה בסיסית"** (עמ' 24, ש' 8-9). כלומר מדובר של המומחה משתמש כי קיימת הינה בסיסית כלשהי, אך לשיטתו השאלה היא כמה בסיסית. שוב המומחה לא העמיק בשאלת הבנתו של הנאשם את ההליכים המשפטיים המתנהלים נגדו אך אישר שקיימת הינה בסיסית כלשהי.

43. הנאשם מסר במהלך ביצוע הבדיקה הנוירופיזיולוגית כי הוא מודה באשמה ולענין זה השיב המומחה כי הנאשם **"ambil וידע להבחן בין מה פסול ומה לא"** (עמ' 26, ש' 30-31) וכי הוא **"גם מבין שיש הlixir"** (עמ' 26, ש' 32-33) אולם, חזר וצין כי **"אולי מבין אבל ביום"ש יכול להגיד אם יכול להשתתף**

בhalir" (עמ' 27, ש' 1).

44. בנסיבות אלה, כאשר המומחה מטעם ההגנה לא בוחן את שאלת מסוגלותו של הנאשם לעמוד לדין בהתאם לאבני הדרך שהותוו בפסיכה בעניין זה, כאשר הוא ביסס את מסקנתו על סמך המכתב שהופנה אליו מטעם באת כוחו וכאשר הוא לא בוחן בעצמו אם הנאשם מבין את ההליך המתנהל נגדו, במה הוא מואשם, והאם הוא מסוגל ליפוט את כוחה של באת כוחו כדי לסייע לו בהגנתו, הרי לא ניתן לסמור על מסקנתו של המומחה כי הנאשם אינו מסוגל לעמוד לדין.

45. יתרה מזאת, על פי חוות דעת המומחה, מסקנותיו מבוססות על ההתרשות הקלינית המשותפת שלו ושל הגב' איה גל אשר בדקה את הנאשם וערכה דז"ח נירופסיכולוגי מיום 27.10.19. בעניין זה יוער כי תמורה בעניין מודיע בחרה ההגנה שלא לקרוא לעדות את הגב' איה גל בכספי לבסס מסקנות חוות הדעת. יתרה מזאת, במהלך הדיון רק לאחר שהמומחה נשאל כיצד בוחן האם הנאשם מתבהזה הוא הפנה לדז"ח הנירופסיכולוגי שערכה גב' איה גל ואז התברר כי דז"ח זה לא עמד לרשות התביעה בטרם הדיון וההגנה הפתיעה בעת הצגתם במהלך הדיון וטענה כי עקב טעות המஸמך לא הוגש קודם לכן.

כאן המקום לציין כי הערכה נירופסיכולוגית בהתאם ל מבחנים שנקבעו בפסיכה, מהוות למעשה חוות דעת לכל דבר ועניין אשר צריכה לעמוד ב מבחון החקירה הנגידית (ראו: בשא (ו-ם 6263/01 **עמוס פרסי נ' יניב פרסי** (פורסם בnbsp; 01.05.09)).

46. הפגם בהעדר חקירותה של הגב' איה גל עולה מעדותו של המומחה אשר לא היה יכולתו להשיב לשאלות מסוימות כך לדוגמה כאשר נשאל האם ביצע לנאים בוחן מציאות השיב: "לא יודע מה זה אבל עושה בדיקה נירולוגית ואת הצד הקוגניטיבי מעביר לאיה גל" (עמ' 27, ש' 25-26). עוד ובנוסף, כאשר נשאל היכן מבחן המוקה שמסקנות חוות דעתו מבוססות עליו השיב כי הוא "אצל הנירופסיכולוגית" (עמ' 20, ש' 30-31).

בנסיבות אלה, אני קובע כי ההגנה לא הצליח להוכיח כי הנאשם אינו מסוגל לעמוד לדין.

47. לעומת זאת, התרשמתי מעדותו של ד"ר גפני שבודק את הנאשם מטעם הפסיכיאטר המחויזי כי הוא בוחן את ייחסו של הנאשם להליך המשפטי שלפנינו ואת הבנתו את הפסול שבמעשיו.

48. ד"ר גפני ציין בעדותו בבית המשפט כי הנאשם "**הביא בצורה מסוימת למצאים שונים שקשורים בבעיה בנהיגת והוא באופן מודע לא מסדר את הרשאין**" (עמ' 16, ש' 7-8).

49. בנסיבות אלה, אין למעשה בנמצא ראייה המצביע באופן ממשי על כך שה הנאשם אינו כשיר לעמוד לדין. שאלת הם פניו הדברים, אין צורך להוסיף ולבחון התקיימות של התנאי השני שבסעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי, שעניינו המקור לאי הנסיבות לעמוד לדין.

היעדר אחריות פלילתית

50. אציג כי נימוקי ב"כ הנאשם התמקדו בהרחבת שאלת הקשרות לעמוד לדין ואולם הטיעונים בשאלת האחריות הפלילית של הנאשם למשעו לפי סעיף 34 לחוק העונשין נתענו בסיכון בלשון רפה.

.51. רוצה לומר כי מילא לא השתכנע שמתעורר ספק בנוגע לאחריות הנאשם למעשים המוחסינים לו כפי שיפורט להלן.

.52. אומר בקצרה כי סעיף 34 לחוק העונשין קובע כדלקמן:

"**לא ישא אדם באחריות פלילית למעשה שעשה אם, בשעת המעשה, בשל מחלה שפוגעה ברוחו או בשל ליקוי בכושרו השכלי, היה חסר יכולת של ממש -**
(1) להבין את אשר הוא עשה או את הפסול שבמעשה; או
(2) להימנע מעשיית המעשה."

.53. ככלומר, נקבעו שתי חלופות נפרדות לעניין הסיג לאחריות פלילית בשל אי שפויות הדעת: שלילת כשר ההבנה של הנאשם או שלילת רצונו החופשי, דהיינו, מבחן קוגניטיבי או מבחן רצוני.

.54. מכאן, שעל הנאשם להראות כי חוסר יכולת הרצונית, או חוסר יכולת הקוגניטיבית, מוקורם במחלה או בליקוי שפוגעו במערכות התפקודי ההורגי או הרצוני (ראו: דברי ההסבר להצעת החוק (ה'ח 2098 תשנ"ב עמ' 135); וגם: ע"פ 3795/97 פלוני נ' מדינת ישראל, פ"ד נד(3) 97).

.55. ככל שההנ帀ם מראה כי בשעת מעשה היה חולה נפש, או בעל ליקוי שכל, יש לבדוק אם הוא היה "חסר יכולת של ממש".

נקבע לא אחת כי:

"חולה נפש אחראי למשעו ככל האדם. לא סני במחלה נפש כדי לפטור מאחריות פלילית, גם אם העבירה נעשתה כתוצאה ממחלה נפש. מחלת הנפש, כשלעצמה, היא רק תנאי הכרחי אך לא מספיק כדי לבסס את סיג אי השפויות - ע"פ 7761/95 ואיל אבו-חמאד נ' מדינת ישראל, פ"ד נא(3) 245 (1997). מחלת הנפש היא המצע עלייה נזרע וממנה מתפתח המצב הפסיכוטי, שמביא את הנאשם למצב בו הוא נעדיר יכולת של ממש להבין את שעשה או להימנע מהמעשה שעשה. כך לדוגמה, חולה סכיזופרניה הוא חולה נפש במובן הרפואי, אך לא כל חולה סכיזופרנית מגיע למצב פסיכוטי של העדר יכולת של ממש להבין או להימנע. מדובר אפוא בשני תנאים מצטברים" (ראו: ע"פ 7492/07 עמום חגי' נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 28.10.09)).

.56. ערך אני לעובדה כי רף ההוכחה בנוגע לסיג אי שפויות הדעת הוא שההנ帀ם יעורר ספק סביר, זאת בוגיגוד לקבעה שלו כי רף ההוכחה בנוגע למסוגלוות לעמוד לדין הוא מזמן ההסתברויות (ראו: סעיף 34כב(ב) לחוק העונשין; ע"פ 4694/20 ליפר נ' היועם"ש (פורסם בנבו, 02.09.20) וגם: ע"פ 8220/02 ברוכים נ' מדינת ישראל, פ"ד נח(5) 724).

.57. בענייננו, הנאשם לא הציג מסמך כלשהו מהתקופה הרלוונטית למועד ביצוע העבירות ומילא לא ניתן לקבוע מה היה מצבו של הנאשם בעת המעשה.

גם מעתותו של המומחה מטעם ההגנה, לא ניתן לקבוע מתי מצב זה התחיל אצל הנאשם "מתוך טבלאות מקובלות אדם עם דמנציה מאבד בmomentum 2 נקודות במקורה בשנה. אז אפשר לקחת אותו אחרת הוא עדין בתיחסו לדמנציה" (עמ' 5, ש' 13-15).

בקשר זה אצין שוב כי מסקנות המומחה מטעם ההגנה התבפסו על התרשומות של גורמים חיצוניים שאינם מקצועיים (עורכת הדין), או כאלה שלא עמדו ב מבחן החקירה הנגדית על הדוחות שערכו (גב' איה גל שערכה את הדוח *הנוירופסיכולוגי*).

- .58. מכל האמור לעיל, הנאשם אף לא הצליח לעורר ספק סביר ביחס לטענתו בדבר אי שפויות הדעת.
- .59. בנסיבות אלה, נוכח מסקנותי לעיל בנוגע לחווות דעת המומחים אני קובע כי לא התעורר ספק בנוגע לאחריות הנאשם למשעיו. משכך, דין טענה זו גם היא להידחות.

סוף דבר

- .60. לאחר שיעינתי בחווות של הפסיכיאטר המחויז וכן בחווות הדעת הנוירולוגית מטעם ההגנה ולאחר ששמעתי את שני המומחים בפניי הגיעו למסקנה כי הנאשם לא הצליח להוכיח ברמת הסתברות כנדרש כי אינו מסוגל לעמוד לדין ולכן אני דוחה את הבקשה להפסקת ההליכים נגדו; בנוסף, שלא הצליח הנאשם לעלות ספק סביר בשאלת אחריותו למשעיו בעת ביצוע העבירות אני דוחה את בקשתו לזכותו בדיון.
- .61. **כללו של דבר, אני מרשים את הנאשם בעבירות המוחסנת לו בכתב האישום.**

ניתנה היום, כ"א חשוון תשפ"א, 08 נובמבר 2020, במעמד הצדדים